

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

Декан факультету педагогіки та
психології

Олефіренко Т.О. _____

« _____ » _____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

ОСНОВИ ПРИРОДОЗНАВСТВА
З МЕТОДИКОЮ ВИКЛАДАННЯ

освітнього ступеня магістра
(на базі вищої освіти непрофільних спеціальностей)

галузі знань 01 Освіта
спеціальності 012 Дошкільна освіта

Шифр за навчальним планом ПП2.02

Київ 2020

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми, затвердженої на засіданні Вченої ради НПУ імені М.П. Драгоманова «27» квітня 2017 року, протокол №10.

Розробник програми:

Довбня С.О., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти та дитячої творчості

Вертугіна В.М., кандидат педагогічних наук, старший викладач

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти та дитячої творчості «27» серпня 2020 р., протокол №1

Завідувач кафедри _____ проф. Цветкова Г.Г.

I. Опис дисципліни

Основи природознавства з методикою викладання

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Галузь знань <i>01 освіта</i>	Кількість кредитів – 6 ЄКТС		Методи навчання: словесні – лекція, пояснення, бесіда; практичні – виконання практичних завдань, розробка схем, таблиць; самостійне вивчення теоретичного матеріалу, конспектування джерел та їх аналіз, розробка структурно-логічних схем, таблиць. Методи та форми дистанційного навчання ➤ система Moodle НПУ імені М.П. Драгоманова; інтернет-конференція Cool Meet.
Спеціальність <i>012 дошкільна освіта</i>	Загальна кількість годин – 180 год.		
Освітній рівень: магістр	Денна	Заочна	
	Лекції		
	–	10 год.	
	Практичні заняття:		
	–	4 год.	
Статус дисципліни: вибіркова	Лабораторні заняття:		
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 1-й	–	4 год.	
Семестр: I, II	Індивідуальна робота:		
	–	–	
Тижневе навантаження (год.) - аудиторне: — - самостійна робота: —	Самостійна робота:		
	–	162 год.	
Мова навчання – українська	–	–	
Передумови навчання:			Форма підсумкового контролю: Залік

Предмет вивчення навчальної дисципліни «Основи природознавства з методикою викладання»: поглиблення знань про сучасні підходи до формування еколого-природничої компетентності дітей дошкільного віку та методика ознайомлення дітей дошкільного віку з природою.

Міждисциплінарні зв'язки: програма нормативної навчальної дисципліни «Основи природознавства з методикою викладання» ґрунтується на класичних та сучасних наукових дослідженнях у галузі «Основи екології», «Психологія дитяча», «Педагогіка дошкільна», є складовою частиною дисциплін психолого-педагогічного циклу нормативного блоку.

Мета навчальної дисципліни «Основи природознавства з методикою викладання»: формування професійної компетентності майбутніх фахівців в галузі дошкільної освіти: оволодіння системою знань та педагогічним інструментарієм організації еколого-природничої роботи в умовах суспільного дошкільного виховання та сім'ї.

Завдання: *теоретико-методологічні* – формування професійного світогляду і наукових уявлень про сутність еколого-природничої освіти,

когнітивні – систематизація знань студентів про природу; окреслення змісту інформації про об'єкти та явища природи, доступної розумінню дітей дошкільного віку, їх потреб та інтересів; ознайомлення майбутніх педагогів з методикою та сучасними технологіями формування еколого-природничої компетентності у дітей раннього та дошкільного віку;

практичні – формування у майбутніх вихователів умінь доцільно використовувати форми організації співпраці дорослого і дитини в процесі пізнання світу природи та навичок проведення освітнього процесу з дітьми та їх батьками з метою виховання ціннісного ставлення до природи і її збереження в умовах урбанізації сучасного суспільства.

II. Основні результати та компетентності, які вони формують:

№ п/п	Результати навчання	Компетентності
1.	➤ <i>знання</i> про вплив природи на життєдіяльність людини і вплив діяльності людини на природне довкілля; <i>уміння</i> організувати діяльність та поведінку дітей в природі з врахуванням кліматичних умов, регіональних особливостей, сезонних змін і властивостей природних об'єктів та явищ.	Навчально-пізнавальна
2.	➤ <i>знання</i> про об'єкти і явища природи та правила еколого-доцільної поведінки; методи, прийоми та форми роботи з дітьми та батьками у контексті ознайомлення з природою; нормативно-правову та науково-методичну базу з еколого-природничої компетентності дитини; складові та наповнення розвивального еколого-природничого середовища; види планування та структуру плану освітнього процесу (освітній напрям «Дитина у природному довкіллі»); <i>уміння</i> доцільно використовувати прийоми, методи та форми роботи задля вирішення освітніх завдань у роботі з дітьми різних вікових груп; добирати зміст знань про природу, враховуючи вікові особливості, потреби та інтереси дітей; визначати зміст еколого-природничої освіти дітей дошкільного віку керуючись нормативно-правовою та науково-методичною базою; створювати розвивальне еколого-природниче середовище у груповому приміщенні та на ділянці закладу дошкільної освіти; планувати роботу з формування природничо-екологічної компетентності дитини на день, тиждень, місяць, рік.	Методична
3.	➤ <i>знання</i> про засоби та педагогічні технології природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку; <i>уміння</i> творчо використовувати педагогічні технології формування природничо-екологічної компетентності дошкільників; підбирати та виготовляти дидактичний матеріал для формування знань про природу та правил еколого-доцільної поведінки, описувати методику його використання; залучати дітей та батьків до проведення свят та розваг природничого змісту.	Практично-творча

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 6 кредитів ЄКТС – 180 год.

№п/п	Назва модулів і тем	Кількість год.			
		Аудиторні	Лекції	Практичні	СР
Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ					
Тема 1.1.	Становлення методики ознайомлення дітей з природою.	1	1		
Тема 1.2	Психолого-педагогічні механізми формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку	1	1		36
Всього	40 год.	2	2		36
Змістовий модуль 2. ЕКОЛОГО-РОЗВИВАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ					
Тема 2.1.	Еколого-розвивальне середовище – складова формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку	1	1		
Тема 2.2.	Куточок природи закладу дошкільної освіти. Ділянка закладу дошкільної освіти	1	1		36
Всього	40 год.	2	2		36
Змістовий модуль 3. ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГО-ПРИРОДНИЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ					
Тема 3.1.	Методи формування природничо-екологічної компетентності у дітей раннього та дошкільного віку	4	2	2	
Тема 3.2.	Форми організації природничо-екологічної діяльності дітей дошкільного віку	2	2		
Тема 3.3.	Технології формування еколого-природничої компетентності дітей дошкільного віку	2		2	36
Всього	40	8	4	4	36
Загальна кількість	120 год.	18	10	8	162

IV. Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами:

Модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Тема 1.1. Становлення методики ознайомлення дітей з природою.

Актуальність проблеми формування природничо-екологічної компетенції дітей дошкільного віку. Вплив природи на формування особистості: ретроспективний аналіз. Я.А.Коменський, Ж.Ж.Руссо, Й.Г.Песталоцці, Ф.Фребель, М.Монтессорі про природу як чинник виховання, джерело фізичного, морального та розумового розвитку дитини; погляди К. Ушинського, Є. Водовозової, А. Симонович, С. Русової, А. Макаренко та В.Сухомлинського на роль природи у формуванні особистості дитини. Науковий внесок Н.Яришевої у становлення методики ознайомлення дошкільників з природою. Дослідження сучасних педагогів: Г. Беленької, Н. Лисенко, В. Маршицької, З. Плохій, О. Половіної, Г. Тарасенко та ін. Актуальні завдання ознайомлення дітей з природним довкіллям. Вирішення завдань в єдності реалізації освітніх, виховних, розвиваючих цілей.

Ключові поняття теми: предмет, завдання, природничо-екологічна компетенція, методика, ретроспектива, дослідження.

Тема 1.2. Психолого-педагогічні механізми формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку.

Мета, завдання і принципи екологічної освіти особистості. Становлення поняття «екологічна культура». Екологічна культура як результат екологічної освіти. Екологічна культура педагога. Екологічна освіта – новий напрям дошкільної педагогіки. Мета і завдання екологічної освіти дітей дошкільного віку. Напрями формування природничо-екологічної компетенції дитини дошкільного віку. Емоційно-ціннісне ставлення дошкільника до природи – прояв зачатків екологічної культури. Позитивне ставлення до природи як результат формування природничо-екологічної компетенції дітей дошкільного віку. Сучасні підходи в еколого-природничій освіті: екологічний, естетико-екологічний, середовищний, діяльнісний, інтегрований (Аналіз досліджень Н. Горобахи, Н. Лисенко, З. Плохій, Н. Рижової, Г. Тарасенко, Н. Яришевої та ін.). БКДО.

Ключові поняття теми: принципи, модель, екологічна культура, екологічна освіта, природничо-екологічна компетенція, екологічні уявлення, екологічна культура, еколого-доцільна поведінка, екосистеми.

Модуль 2. ЕКОЛОГО-РОЗВИВАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Тема 2.1. Еколого-розвивальне середовище – складова формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку.

Психолого-педагогічна оцінка впливу природного довкілля на особистісне становлення дитини дошкільного віку. Значення природного розвивального середовища у формуванні природничо-екологічної компетентності дошкільника (створення умов для повноцінного всебічного розвитку дітей; реалізація програмового змісту освітнього напрямку «Дитина у природному довкіллі»). Природне розвивальне середовище. Екологічний простір у приміщенні, зміст та його складники. Екологічний простір на території закладу дошкільної освіти, зміст та його складники

Тема 2.2. Куточок природи закладу дошкільної освіти. Ділянка закладу дошкільної освіти.

Необхідність організації куточка природи, його освітнього значення. Розміщення і обладнання куточка природи. Створення науково-природничого центру в куточку природи. Вимоги до його обладнання. Правила підбору об'єктів для куточка природи: врахування можливостей утримання об'єкта в умовах жилого приміщення, безпечність для дітей,

відповідність вимогам програм, доступність для догляду тощо, постійні та тимчасові мешканці куточка природи. Кімнатні рослини куточка природи і зимового саду (декоративно-красиво-квітучі, цибулинні, виткі, ампельні, сукуленти): особливості догляду, використання в інтер'єрі ЗДО.

Утримання риб у куточку природи. Риби місцевих водойм і екзотичні риби: умови утримання. Влаштування акваріуму і догляд за ним. Птахи в куточку природи. Умови утримання в куточку природи папуг, канарок, щиглів. Ссавці – постійні мешканці куточка природи: морська свинка, хом'ячок, їх утримання. Утримання тимчасових мешканців куточка природи: безхребетні тварини (молюски, ракоподібні, комахи) та хребетні (земноводні, плазуни, ссавці, птахи). Сезонні зміни в об'єктах куточка природи.

Значення ділянки для реалізації змісту і завдань формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку. Вимоги до планування та озеленення ділянки закладу дошкільної освіти. Вибір та розміщення дерев, кущів, витких рослин. Влаштування газонів на ділянці.

Вибір місця для квітника. Планування та форми квітників (клумби, рабатки, бордюри, альпійські гірки, мікс-бордери). Підбір декоративних квіткових рослин для квітника: однорічні, дворічні, багаторічні з урахуванням термінів цвітіння та естетичних вимог. Вирощування квітів, догляд за ними. Збір насіння. Зимове зберігання бульб та цибулин. Зрізання квітів. Складання букетів. Зміст роботи з ознайомлення дошкільників з декоративними квітами.

Вибір місця та планування городу на ділянці закладу дошкільної освіти. Загальна характеристика овочевих культур, рекомендованих для вирощування в дошкільному навчальному закладі. Особливості вирощування овочів (городня сівозміна, обробіток і удобрення ґрунту, підготовка розсади і висаджування її у ґрунт). Догляд за рослинами городу. Механічні та біологічні методи боротьби з хворобами та шкідниками рослин.

Добір плодкових дерев та ягідних кущів. Розміщення плодово-ягідних культур на земельній ділянці. Підготовка ділянки, ям та саджанців до садіння. Посадка плодкових дерев та ягідних кущів. Догляд за садом. Захист плодово-ягідних рослин від шкідників. Зміст роботи щодо ознайомлення дітей дошкільного віку з рослинами саду. Участь дітей у зборі урожаю фруктів та ягід. Догляд за садом.

Ключові поняття теми: природно розвивальне середовище, складові: традиційні, нетрадиційні, куточок природи, постійні мешканці, тимчасові мешканці, кімнатні рослини, вегетативне розмноження, умови життя, середовище, інсектарій, акваріум, тераріум. ділянка, дерева, кущі, газон, приваблювання птахів, декоративні квіти, обробка ґрунту, посів насіння, висадка розсади, квітник, овочеві культури, сад, ягідник, плодово-ягідні рослини.

Модуль 3. ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГО-ПРИРОДНИЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Тема 3.1. Методи формування природничо-екологічної компетентності у дітей раннього та дошкільного віку.

А) Методи безпосереднього ознайомлення з природою

Спостереження – основний метод формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку. Значення спостережень в природі у формуванні природничо-екологічної компетенції дітей дошкільного віку. Педагоги-класики Я.Коменський, К.Ушинський, Є.Водовозова, Є.Тихеева, С.Русова, В.Сухомлинський про роль спостережень у природі для формування особистості дитини. Зв'язок спостережень з різними видами діяльності дітей. Види спостережень та їх зміст у кожній віковій групі. Методика організації та проведення спостережень з дітьми різного віку. Основні етапи процесу спостереження. Послідовність розгляду рослин і тварин, об'єктів та явищ природи. Прийоми активізації пізнавальної діяльності дітей у процесі спостереження. Підготовка вихователя до проведення спостережень.

Емоційно забарвлена ігрова діяльність як засіб фізичного розвитку та засіб впливу на естетичну, моральну та когнітивну сфери особистості дитини. Характеристика гри як засобу формування природничо-екологічної компетентності. Види природничих ігор. Творчі рольові ігри. Ігри з природними матеріалами (з піском, снігом, глиною, вітром тощо). Дидактичні ігри. Рухливі ігри.

Праця в природі як один з основних методів формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку. Погляди видатних педагогів М.Монтессорі, С.Русової, А.Макаренка на роль праці в природі як важливого чинника впливу на формування особистості дитини. Навчально-виховне значення праці, її своєрідність. Педагогічні та гігієнічні вимоги до праці дітей. Види та зміст праці дітей у природі в різних вікових групах. Форми організації праці дітей у природі. Методика керівництва формами організації праці дітей різного віку. Нескладні досліди як метод безпосереднього ознайомлення дітей з природою. Використання спадщини К.Ушинського, Є.Водовозової, Є.Тихєєвої в організації пошуково-дослідницької діяльності з дошкільниками. Значення, зміст дослідів, що проводяться з об'єктами неживої природи, рослинами, тваринами. Методика організації та проведення дослідів з дітьми різного віку. Організація діяльності дітей в науково-природничому центрі.

Б) Словесні методи формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку.

Використання словесних методів щодо формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку. Зв'язок словесних методів з методами безпосереднього ознайомлення дітей з природою. Вітчизняні педагоги К.Ушинський, В.Сухомлинський про значення розповіді в ознайомленні дітей з природою. Розповіді вихователя, види розповідей. Бесіда як метод ознайомлення дітей з природою. Види бесід, їх зміст. Вимоги до проведення бесід, методика проведення. Словесні логічні завдання як різновид розповіді. Використання художньої природознавчої літератури, творів класиків літератури, українського фольклору, сучасної літератури в процесі ознайомлення дошкільників з природою.

В) Ілюстративні методи формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку.

Ілюстративний матеріал, його класифікація, види. Предметні картинки, специфіка їх використання у формуванні природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку. Особливості використання сюжетних картинок під час ознайомлення дошкільників з природою. Специфіка та своєрідність використання художніх картин І.Айвазовського, М.Глушченка, А.Куїнджі, П.Суходольського, С.Шишка, О.Шовкуненка з метою формування естетичного ставлення до природи. Методика розглядання картин та ілюстрацій. Мультфільми як засіб медіаосвіти дітей дошкільного віку (дослідження З.Алфьорова, М.Аромштам, С.Будзей, І.Зубавіна та ін.). Класифікація мультфільмів про природу. Вимоги до мультфільмів, призначених для перегляду дітьми дошкільного віку мультфільмів. Особливості використання презентацій, фільмів та відео сюжетів про природу у освітній роботі з дітьми дошкільного віку. Сприймання музики як ілюстративно-супроводжуючий метод ознайомлення дітей дошкільного віку з природою. Використання театру у вирішенні завдань розвитку емоційного ставлення дітей дошкільного віку до природи.

Сучасні методи формування екологічних уявлень: метод мислеобразів, метод екологічної лабіалізації, метод екологічних асоціацій, метод художньої репрезентації природних об'єктів, метод екологічної емпатії, метод екологічної рефлексії, ігровий метод.

Ключові поняття теми: методи, безпосередні й опосередковані, види спостережень, структура, етапи обстеження, пізнавальна діяльність, картина, ілюстрація, теле-відео-аудіозаписи.

Тема 3.2. Форми організації діяльності дітей з освітнього напрямку «Дитина у природному довкіллі».

Форми організації освітньої роботи з формування природничо-екологічної компетентності дітей (заняття, екскурсія як особливий вид занять, цільові та повсякденні прогулянки).

Значення і місце занять у системі роботи щодо формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку. Інтегрований характер занять екологічного спрямування. Підготовка вихователя до заняття: визначення змісту знань, умінь і навичок, що формуються на занятті, виходячи з вимог програми; відбір матеріалу для занять; використання різноманітних методів і прийомів навчання на заняттях відповідно до завдань програми, інтересів та можливостей дітей. Методика організації і проведення природознавчих занять з дітьми різного віку. Особливості проведення ігор-занять з дітьми раннього віку. Використання на заняттях досвіду і знань дітей, що отримані у повсякденному житті, їх систематизація на заняттях. Індивідуалізація природничої освіти дітей за їх інтересами. Зв'язок занять з іншими формами роботи. Особливості та вимоги до організації екскурсій у природу. Характеристика цільової прогулянки. Особливості організації повсякденної прогулянки, її спрямування на вирішення завдань формування природничо-екологічної компетенції дітей дошкільного віку. Екологічні акції та проекти. Залучення батьків до різних форм організації роботи за освітньою лінією «Дитина у природному довкіллі».

Ключові поняття теми: праця в природі, трудові доручення, чергування, колективна праця, досліді, пошуково-дослідницька робота.

Тема 3.3. Технології формування природничо-екологічної компетентності дітей старшого дошкільного віку.

Технологія використання екологічної стежини. Технологія використання мистецтва театру. Технологія використання КТД. Інтерактивні технології. Освіта для сталого розвитку дошкільнят. Технологія використання природничих музеїв. Технологія використання казки. Технологія використання мистецтва.

Авторські технології: технологія використання казки у формуванні основ екологічної культури дітей дошкільного віку (Г. Беленька, Т. Науменко); технологія використання пейзажного живопису у формуванні естетичного ставлення до природи (Г. Беленька, О.Половіна). Форми організації роботи вихователя щодо формування еколого-природничої компетенції дітей дошкільного віку(заняття з милування природою; заняття-подорожі; заняття-мрії, тематичні заняття, екскурсії, прогулянки тощо). Організація екологічної проектної діяльності у дошкільному закладі, методика проведення практично-пошукової діяльності у екологічному проекті.

Форми організації освітньої роботи з формування природничо-екологічної компетентності дітей (заняття, екскурсія як особливий вид занять, цільові та повсякденні прогулянки).

Своєрідність планування роботи з ознайомлення з природою: врахування основних етапів засвоєння знань; передбачення використання методів, що забезпечують безпосереднє сприйняття об'єктів природи, інтеграція з іншими розділами програми. Вимоги до планування роботи з ознайомлення дітей з природою. Планування системи на сезон різних форм організації та повсякденної роботи з ознайомлення дітей з природою. Місце індивідуальної роботи в плануванні. Форми планування педагогічного процесу: перспективний, календарний план. Значення обліку та моніторингу роботи для забезпечення результативності освітнього процесу.

Ключові поняття теми: екологічна стежина, когнітивний підхід, естетичне ставлення до природи, екологічний проект. Екологічна культура, казка з науковою основою. Перспективний, календарний план.

4.2. Плани семінарських, практичних занять

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Практичне заняття 1.

Тема. Базовий компонент дошкільної освіти: освітній напрям «Дитина у природному довкіллі». Сучасні дослідження Космосу (2 год.)

Зміст заняття

I. Ознайомлення з освітнім напрямом «Дитина в природному довкіллі» БКДО, чинними програмами розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку: «Дитина», «Я у Світі», «Дитина в дошкільні роки», «Соняшник», «Оберіг» ... щодо висвітлення в них питання формування уявлень у дітей про природу планети Земля і Космос.

II. Практична робота зі змістом Базового компоненту ДО та чинними програмами виховання, навчання, розвитку дітей дошкільного віку.

Завдання:

1. Підготувати повідомлення про зміст формування уявлень про природу в чинних програмах розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку (програма за вибором студента).

2. Підготувати презентації «Сучасні дослідження Космосу», акцентувати увагу на їх значення для мешканців Землі.

Рекомендовані інформаційні джерела:

Основні: 1, 2,3,4,5,6,7, 8,9

Додаткові: 1, Інтернет-ресурси

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 ЕКОЛОГО-РОЗВИВАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Практичне заняття 2 (2 год.)

Тема. Моделювання куточка природи в закладі дошкільної освіти

Зміст заняття

1. Презентація-аналіз створених планів-ескізів куточка природи в різних вікових групах закладу дошкільної освіти (з врахуванням таких критеріїв: правила добору та розміщення кімнатних рослин; декоративних риб; птахів та ссавців).

2. Розкрити особливості догляду за кімнатними рослинами кутка природи (практичний показ способів: розміщення кімнатних рослин, поливання, пересаджування, перевалка, підживлення; підрізування, боротьба з хворобами та шкідниками кімнатних рослин).

3. Висвітлити питання щодо влаштування акваріуму в груповій кімнаті закладу дошкільної освіти. Пояснити критерії добору об'єктів для акваріуму: рослин, риб, безхребетних.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Завдання

1. Підготувати повідомлення щодо ретроспективних наукових досліджень з ознайомлення дітей дошкільного віку з природою.

2. Підготувати плани-ескізи створення куточків природи в ЗДО (вікова група за вибором студента) підготуватись до захисту свого ескізу.

Рекомендовані інформаційні джерела:

Основні: 14

Додаткові: 9, 10

Лабораторне заняття 3 (2 год.)

Тема: Оформлення ділянки закладу дошкільної освіти

Зміст заняття

1. Презентація-аналіз створених планів-ескізів квітників (клумби, рабатки, бордюри, альпійські гірки, мікс-бордери).
2. Презентація-аналіз створених планів-ескізів городів на ділянці ЗДО.
3. Презентація-аналіз створених планів-ескізів саду на ділянці ЗДО.

III. Перевірка виконання самостійної роботи.

Завдання.

1. Підготувати план-ескіз квітника на ділянці ЗДО.
2. Підготувати план-ескіз городу на ділянці ЗДО.
3. Підготувати план-ескіз саду на ділянці ЗДО.

Рекомендовані інформаційні джерела:

Основні: 14

Додаткові: 12

**ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3.
ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГО-ПРИРОДНИЧОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Практичне заняття 4

Тема: Організація спостережень в природі з дітьми дошкільного віку (2 год.)

Зміст заняття

I. Модельовання конспектів спостереження у природі з дітьми дошкільного віку різних вікових груп.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Завдання.

1. Підібрати конспекти спостережень в природі (вікова група за вибором) з фахових журналів.

Рекомендовані інформаційні джерела:

Основні: 14

Додаткові: 2

Практичне заняття 5

Тема. Організація ігор та праці в природі з дітьми дошкільного віку (2 год.)

Зміст заняття

I. Презентація конспектів занять з організації праці в природі з дітьми дошкільного віку

II. Модельовання конспектів праці в природі в різних вікових групах

III. Презентація дидактичної гри (з матеріалом) природничого змісту з дітьми дошкільного віку (за вибором студента).

IV. Перевірка самостійної роботи.

Рекомендовані інформаційні джерела:

Основні: 14,

Додаткові: 10,12

Практичне заняття: 6

Тема: Нескладні досліди як метод безпосереднього формування еколого-природничої компетентності дітей дошкільного віку (2 год.)

Зміст заняття

1. Розкрити сутність поняття «дослід» та його освітню цінність.
2. Окреслити структуру дослідів.
3. Охарактеризувати організацію діяльності дітей дошкільного віку в науково-природничому центрі.

4. Показ дослідів студентами з презентацією конспекту для дітей різного віку (за вибором студента).

III. Перевірка самостійної роботи.

Завдання.

1. Підготувати повідомлення про важливість проведення дослідницько-пошукової діяльності з дітьми в ЗДО.
2. Підготувати матеріали для проведення дослідів в аудиторії. Розробити конспект одного виду діяльності з використанням нескладних дослідів (вибір вікової групи за студентом).

Рекомендовані інформаційні джерела:

Основні: 14

Додаткові: 2,5

Лабораторне заняття 7

Тема: Моделювання форм роботи з формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку (2 год.)

I. Теоретична частина.

1. Проведення екскурсії в природу з дітьми дошкільного віку.
2. Методика проведення цільових прогулянок в природу з дітьми дошкільного віку.
3. Специфіка організації занять екологічного спрямування.

II. Практична частина (робота у підгрупах).

3. Створення конспекту екскурсії в природу для дітей старшого дошкільного віку (природній модуль за вибором студента).

4. Створення конспекту цільової прогулянки у природу з дітьми п'ятого року життя.

5. Створення конспектів занять за освітнім напрямом «Дитина у природному довкіллі» з дітьми молодшого, середнього та старшого дошкільного віку.

III. Перевірка самостійної роботи (4.1).

Рекомендовані інформаційні джерела:

Основні: Яришева Н.Ф. Методика ознайомлення дітей з природою / Н.Ф. Яришева. - К.: Вища шк., 1995.- 255 с.

Додаткові: 1. Беленька Г.В. Дитина в довкіллі: методичний посібник для вихователів дітей дошкільного віку. – К.: Сім кольорів, 2014. – 56 с.

2. Горопаха Н.М. Виховання екологічної культури дітей. Посібник для вихователів дошкільних закладів та вчителів початкових класів / Наталія Михайлівна. – Рівне, «Волинські обереги», 2001 – 2001 – 212 с.

Практичне заняття 8.

Тема: Презентація планування освітнього процесу з формування еколого-природничих уявлень у дітей дошкільного віку в закладі дошкільної освіти (2 год.)
(Проводиться у методичному кабінеті ЗДО)

Зміст заняття

1. Вивчення та аналіз планів роботи вихователів за освітньою програмою «Дитина у природному довкіллі».

2. Презентація планування освітнього процесу в різних вікових групах ЗДО за освітньою лінією «Дитина у природному довкіллі» (зміст, форми, методи роботи) на тиждень за орієнтовною схемою:

- тема;
- спостереження;
- праця;
- досліди;
- ігри;
- розповіді вихователя, читання природознавчої літератури;
- заняття;
- індивідуальна робота (вікова група за вибором студента).

3. Аналіз плану роботи на тиждень з освітнім напрямом «Дитина в природному довкіллі».

III. Перевірка самостійної роботи.

Завдання.

1. З фахових періодичних журналів обрати статті, присвячені плануванню освітнього процесу за освітнім напрямом «Дитина у природному довкіллі». Скласти каталог цих статей (за останні 5 років).
2. Спланувати освітній процес на тиждень за цією лінією (вікова група за вибором студента).

Рекомендовані інформаційні джерела:

Основні:

Додаткові: статті у фахових виданнях за останні 5 років

Практичне заняття 9

Тема: Аналіз різних форм організації діяльності дітей освітнім напрямом «Дитина у природному довкіллі» (2 год.)

I. Практична частина.

Перегляд відео та аналіз доцільності використання методичного інструментарію у переглянутих формах організації природничо-екологічної діяльності з дітьми дошкільного віку за наступними вимогами:

- Відповідність змісту заняття вимогам БКДО та програми «Дитина»
- Доцільність використаних вихователем методів та прийомів.
- Активність дітей.
- Змістовність наповнення заняття.
- Дидактичне обладнання (забезпечення високого рівня пошуково-дослідницької діяльності дітей).

II. Перевірка самостійної роботи.

Завдання. 1). Підготувати відео заняття з освітнім напрямом «Дитина у природному

довкіллі». Згідно вимог проаналізувати. Надати рекомендації щодо організації і проведення цього заняття.

Практичне заняття 10

Тема. Нетрадиційні форми роботи з ознайомлення дітей дошкільного віку з природою (2 год.)

I. Перегляд нетрадиційних форм роботи з ознайомлення дітей дошкільного віку з природою: музейні осередки, екологічний театр, екологічний КВК (за можливістю проводиться у ЗДО).

II. Перевірка самостійної роботи.

Завдання. Знайти в інтернеті нетрадиційні форми роботи з ознайомлення дітей дошкільного віку з природою: музейні осередки, екологічний театр, екологічний КВК тощо і представити їх.

V. Форми підсумкового контролю успішності навчання: залік

5.1. Форми і методи поточного контролю

Форми поточного контролю: лекція (традиційна, проблемна, лекція-диспут) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (Power Point – Презентація), семінари та практичні заняття.

У процесі оцінювання поточних навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- методи усної перевірки результатів навчання: бесіда, виступ, пояснення, аналіз тексту, схем тощо;
- методи письмової перевірки результатів навчання: контрольні роботи (завдання), індивідуальне науково-дослідне завдання, тестування тощо;
- методи практичної перевірки - проведення наукового дослідження, моделювання педагогічної ситуації тощо.

Дистанційне навчання здійснюється за допомогою комп'ютерних телекомунікацій, має наступні форми поточного контролю:

- Система Moodle - це платформа, на якій розміщені навчальні матеріали, реалізується спілкування "студент-студент", "студент-викладач", контролюються знання студентів, але й здійснювати управління освітнім процесом.

- Cool Meet – проведення дистанційних конференцій, лекційних, семінарських та лабораторних занять, інших форм навчальних занять, проведених за допомогою засобів телекомунікацій і інших можливостей "Всесвітньої павутини".

У процесі оцінювання поточних навчальних досягнень студентів дистанційного навчання застосовуються такі методи:

➤ *Методи навчання за допомогою взаємодії слухача з освітніми ресурсами при мінімальній участі викладача і студентів (самонавчання).* Для розвитку цих методів характерний мультимедійний підхід, коли за допомогою різноманітних засобів створюються освітні ресурси: друковані, аудіо-, відеоматеріали та навчальні матеріали, що надходять з комп'ютерних мереж.

➤ *Методи індивідуалізованого викладання і навчання, для яких характерні взаємини одного студента з одним викладачем чи одного студента з іншим студентом (навчання "один до одного").* Ці методи реалізуються в дистанційній освіті в основному за допомогою таких технологій, як телефон, звичайна та електронна пошти; методи, в основі яких лежить надання студентам навчального матеріалу викладачем чи експертом, при якому студенти не відіграють активної ролі у комунікації (навчання "один до багатьох").

➤ *Методи, для яких характерна активна взаємодія між всіма учасниками освітнього процесу (навчання "багато до багатьох").*

У процесі оцінювання поточних навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- *Методи усного контролю:* індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, колоквіуми.
- *Методи письмового контролю:* тести.
- *Методи самоконтролю:* уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

5.2. *Форми і методи підсумкового контролю*

Форми підсумкового контролю: Залік (диференційований).

У процесі оцінювання підсумкових освітніх досягнень студентів дистанційного навчання застосовуються такі методи:

- метод усного опитування, практична перевірка, метод самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз

5.3. Критерії оцінювання знань студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ЗВО без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота							Сума
Змістовий модуль №1 (50 балів)			Змістовий модуль № 2 (50 балів)				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	100
15	20	15	10	15	15	10	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90 – 100	A	зараховано
80-89	B	
70-79	C	
65-69	D	
60-64	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

IV. Основні і допоміжні інформаційні джерела для вивчення курсу

Основні

- 1.** Амонашвили Ш.А. Здравствуйте, дети. М.: Просвещение, 1983.
- 2.** Артемова Л.В. Колір, форма, величина, число К.: Томіріс, 1997.
- 3.** Артемова Л.В. Моральне виховання дошкільників. К.: Рад.шк., 1974.
- 4.** Артёмова Л.В. Формирование общественной направленности ребёнка – дошкольника в игре. К.: Высш. шк., 1988.
- 5.** Базовий компонент дошкільної освіти України: Науковий керівник: А. М. Богуш К.: Видавництво, 2012; 26 .
- 6.** Богуш А.М. Моє довкілля: Progr. ознайомлення дітей старш. дошк. віку з довкіллям.- К.: Шк. світ, 2006;112.
- 7.** Богуш А.М. Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку: Навч. посібн. для студ. вищ. навч. закладів. К.: Слово, 2003; 344.
- 8.** Богуш А.М., Лисенко Н.В. Українське народознавство у дошкільному закладі. – К.: Вища шк., 1994.
- 9.** Бойчук О.В., Фесюкова Л.Б. Дитячий садок із поглядом у майбутнє. Х.: Ганок., 2005.
- 10.** Васьков Ю.В. Педагогічні теорії, технології, досвід (Дидактичний аспект). – Х.: Скорпіон, 2002; 120.
- 11.** Виховання дошкільника в праці / З.Н. Борисова, Г.В. Беленька, М.А. Машовець та ін. 2-ге вид., стер. К., 2002;112 .
- 12.** Виховання гуманних почуттів у дітей / Ладивір С.О., Долинна О.П. Котирло В.К. та ін. Мандрівець, 2010.
- 13.** Виховуємо соціально компетентного дошкільника / Кононко О.Л. Видавництво «Світич», 2008.
- 14.** Вільчковський Е.С., Курок О.І. Теорія і методика виховання дітей дошкільного віку: Навч. посібник для студентів дошкільних факультетів вищих педагогічних навчальних закладів. 2-е вид., перераб. та доповн. Суми: Універс. кн., 2004; 428 с.
- 15.** Гавриш Н. Сучасне заняття в дошкільному закладі. Луганськ: Альма- Матер, 2007.
- 16.** Дитина в дошкільні роки . Комплексна додаткова освітня програма / Наук.кер. Крутій К.Л. ЛПС, 2011.
- 17.** Дитячий садок і родина. Посібник для батьків. Частина 1, 2, 3, 4,5 / Шевцова О.А., Кутепа С.Г., Мараховська І.О., Сита І.О. ТОВ «Майдан», 2010, 2011.
- 18.** Дошкільна освіта : історія і сьогодення. Довідник / Лохвицька Л.В. – Мандрівець, 2011.
- 19.** Дошкільна освіта в Україні: Нормативно-правове регулювання / Упоряд. Л. Гураш, Т. Вороніна. К.: Вид. дім “Шкіл. світ”: Вид. Л. Галіцина, 2006; 120 с.
- 20.** Дитячий садок і родина. Посібник для батьків. Частина 1, 2, 3, 4,5 / Шевцова О.А., Кутепа С.Г., Мараховська І.О., Сита І.О. ТОВ «Майдан», 2010, 2011.

21. Докучаєва В. Проектування інноваційних педагогічних систем у сучасному освітньому просторі. Луганськ: Альма-матер, 2005; 304 с.
22. Дошкільна педагогічна психологія / За ред. Д.Ф. Ніколенка - К., 1987; 184 с.
23. Етнопедагогічні засади українського дошкілля / За ред. Н.Лисенко. – Івано-Франківськ: «Плай», 2008.
24. Закон України «Про дошкільну освіту». Відомості Верховної Ради (ВВР), N 49, ст.259 (із змінами доповненнями від 2017 р.) - К., 2001.
25. Закон України «Про освіту». – К.: Генеза, 2017.
26. Закон України «Про охорону дитинства». К., 2001.
27. Карасьова К., Піроженко Т. Світ дитячої гри. К.: «Шкільний світ», 2010.
28. Карасьова Т., Піроженко Т. Ігровий простір дитини. К.: «Шкільний світ», 2011.
29. Карасьова Т., Піроженко Т. Самодіяльні ігри дитини. К.: «Шкільний світ», 2011.
30. Козлова С.А., Куликова Т.А. Дошкільна педагогіка: Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. Заведений. М.: Академия, 2000.
31. Кононко О.Л. Психолого-педагогічні засади особистісно орієнтованого виховання дошкільників // Гуманістично-спрямований виховний процес і становлення особистості. – Зб. наук.праць.- К.: ВіРА Інсайт, 2001; Кн. І.30-38.
32. Концепція виховання дітей та молоді у національній системі освіти // Інформаційний збірник України 1996; №3.2-15.
33. Крутій К.Л. Концепція та методичні засади програми «Дитина в дошкільні роки» - Запоріжжя: ЛПДС, ЛТД. 2000.
34. Крутій К.Л. Планування освітньої роботи з дітьми дошкільного віку. – Запоріжжя: ТОВ «ЛПДС. ЛТД», 1999.
35. Кулачківська С.Є. Я – дошкільник: Вікові та індивідуальні аспекти психологічного розвитку/С.Є.Кулачківська, С.О.Ладивір.-К.: Нора-прінт, 1996;108с.
36. Лисенко Н.В. Економічне виховання дітей дошкільного віку. Львів: «Світ», 1994.
37. Лисенко Н.В. Етнопедагогіка дитинства. – К.: Видав. Дім «Слово», 2011.
38. Лисенко Н.В., Кирата Н.Р. Педагогіка українського дошкілля. К.: Видавничий Дім «Слово», 2010.
39. Національна доктрина розвитку освіти //Освіта України. 2002.
40. Макаренко А.С. Книга для батьків. – К.: Рад. Шк., 1984.
41. Наступність у навчально-виховній роботі дитячого садка і школи / Укл. З.Н. Борисова. К.: Рад. Шк., 1985.
42. Національна доктрина розвитку освіти. К., 2002.
43. Нові форми здобуття дошкільної освіти /Упоряд. Л.А. Грицюк, М.І. Каратаєва. Тернопіль: Мандрівець, 2006.
44. Особистість дошкільника: перспективи розвитку / Піроженко Т.О. Мандрівець, 2010.

- 45.** Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти / За ред. Г.С. Тарасенко. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010.
- 46.** Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку / Бурова А.П. Мандрівець, 2010.
- 47.** Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / ред. О.М.Пехоти. – К.: Видавництво А.С.К., 2003; 256 с.
- 48.** Педагогічна технологія: Посібник/ І.Ф. Прокопенко, В.І. Євдокимов. – Х.: Основа, 1995; 105 с.
- 49.** Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: “Академвидав”, 2015; 456 с.
- 50.** Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт» / Керівник проекту Жебровський Б.М. Мандрівець, 2012.
- 51.** Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова редакція). У 2-х ч. / О.П. Аксьонова, В.М. Аніщук, Л.В. Артемова [та ін.]; наук. кер. О.Л. Кононко – Київ: ТОВ «МДЦФЕР-Україна», 2014.
- 52.** Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / Білан О.І., Возна Л.М., Максименко О.Л. та ін. Мандрівець, 2012.
- 53.** Програма виховання і навчання дітей від 2 до 7 років «Дитина» / Наук.кер. Проскура О.В., Кочина Л.П., Кузьменко В.У., Кудикіна Н.В. Університет, 2012.
- 54.** Програма розвитку дитини дошкільного віку. Програма, методичні рекомендації / Шкваріна Т.М. Шкільний світ, 2009.
- 55.** Програма виховання дітей дошкільного віку «Українотворець» / Кононко П.П., Касян Л.Г., Семенюченко О.В. УАІ та Д «Рада», 2008.
- 56.** Русова С. Теорія і практика дошкільного виховання. Вибрані пед. твори. У 2 кн. Кн.1 / За ред. З.С. Коваленко. К.: Либідь, 1997; 171 - 258.
- 57.** Савчук Л.О. Актуальні проблеми теорії і практики в науково- методичному та організаційно-педагогічному впровадженні інновацій в освіті дітей з особливими освітніми потребами // Нова педагогічна думка. 2007; №1. 70-73.
- 58.** Соціально-педагогічний патронат у системі дошкільної освіти / Машкіна Л.А., Зданевич Л.В. ХГПА, 2008.
- 59.** Стельмахович М.Г. Народне дитинствознавство. К., 1991
- 60.** Стельмахович М.Г. Українська народна педагогіка. К., 1997.
- 61.** Степанова Т.М. Трансформація змісту перед шкільної освіти в історії розвитку вітчизняної дошкільної педагогіки . – К.: Вид. Дім «Слово», 2011.
- 62.** Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям. К.: Рад. шк., 1971.
Усова О. Навчання в дитячому садку // Хрестоматія з історії дошкільної педагогіки: Навч. Посібник/ За заг. ред. З.Борисової. К.: Вища школа, 2004. – С. 453-460.
- 63.** Эльконин Д.Б. Психология игры. М.: Владос, 1999.
- 64.** Эстетическое воспитание в детском саду /Под ред. Н.А. Ветлугиной. М.: Просвещение, 1985.

Допоміжні:

1. Аналіз, планування, контроль як функції управлінської діяльності керівника дошкільного навчального закладу/ Романюк І.А. Мандрівець, 2012.
2. Артемова Л.В. Соціалізація дитини в родині // Дошкільне виховання. – 2004; №3.
3. Англійська мова для дітей дошкільного віку. Програма, методичні рекомендації / Шкваріна Т.М. Шкільний світ, 2009.
4. Артемова Л.В. Вчися граючись. К.: Томіріс, 1995.
5. Гавриш Н.В. Художнє слово і дитяче мовлення. ТОВ «Лебідь». Донецьк, 1999.
6. Дитяча хореографія. Програма та навчально-методичне забезпечення хореографічної діяльності дітей від 3 до 7 років / Шевчук А.С. – Шк. світ, 2008.
7. Дитячий садок і родина. Посібник для батьків. / Шевцова О.А., Кутепа С.Г., Мараховська І.О., Сита І.О. ТОВ «Майдан», 2010; 2011.
8. Довженюк Г.В. Український дитячий фольклор. – К., 1981.
9. Дуткевич Т.В. Дошкільна психологія: Навч. пос. К.: Центр учбової літератури, 2007. – С. 138 – 152. 9.
10. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи / А.Колупаєва. - К.: Саммит, 2009; 269 с.
11. Кононко О.Л. Відмінності хлопчиків і дівчаток та їх врахування в педагогічній діяльності // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей. – Зб. Наук. праць. – Київ- Житомир: Волинь, 2004; Кн. І. 18-27.
Кузьменко В.В. Індивідуальні освітні програми як засіб врахування відмінностей «нестандартної» дитини / В.Кузьменко // Дошкільне виховання. 2008; № 6.6-9 с.
12. Методичні аспекти реалізації програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у світі» / Наук. кер. Кононко О.Л. Видавництво «Світич», 2009
13. Приходько Ю.О. Формування позитивних взаємин у дитячому колективі. К.: Рад.шк., 1987.
14. Програма з художнього виховання, навчання і розвитку дітей 2-6 років. Кольорові долоньки / Ликова І.О. Ранок, 2008.
15. Сорока Г.І. Сучасні виховні системи та технології: навчально-методичний посібник для керівників шкіл, вчителів, класних керівників, вихователів, слухачів ІПО. – Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2002; 128 с
16. Створення умов природного розвитку дітей у системі дошкільного виховання. /Укл. Л.А. Блудова, 1992.
17. Українське народознавство дітям дошкільного віку / Лозинська Є.Ф. Оріян-Нова, 2008.
18. Ушинський К.Д. Про народність у громадському вихованні./ Вибрані педагогічні твори: У 2 т. К.: Рад.шк., 1983; Т.1. с. 43-103.
19. Хрестоматія з історії дошкільної педагогіки: Навч. посіб. / Від упорядників, вступні нариси та упорядкув. З.Н. Борисової, В.У. Кузьменко; За заг. ред. З.Н. Борисової. К.: Вища шк., 2004. 511.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.kmu.gov.ua/control/> – Урядовий портал
2. <http://www.mon.gov.ua/> – Міністерство освіти і науки України
3. <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/index> – Комітет з питань освіти і науки
4. <http://www.osvita.org.ua/> – Освітній портал
5. <http://ped.sumy.ua/> – Українська педагогіка
6. <http://www.znannya.org/> – Портал Знань

Наукові бібліотеки

1. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського
2. <http://nplu.org/> - Національна парламентська бібліотека України
3. <http://www.dnpb.gov.ua/> – Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського НАПН України
4. www.edu-ua.net/library – Державна освітянська бібліотека України
5. <http://lib.npu.edu.ua/> – Наукова бібліотека Національного педагогічного університету імені Н.П. Драгоманова
6. <http://www.npu.edu.ua/ua/e-biblioteka> – Електронна бібліотека Національного педагогічного університету імені Н.П. Драгоманова
7. <http://enpuir.npu.edu.ua> – Електронний репозитарій Наукової бібліотеки НПУ ім. М. П. Драгоманова
8. www.ukrlibworld.kiev.ua – Бібліотечний світ України

**V. Навчально-методична картка дисципліни
«Основи природознавства з методикою викладання»**

Разом: 180 год. (6 кредитів), із них 10 год. – лекції, 4 год. – практичні заняття, 4 год. – лабораторні заняття, 162 год. – самостійна робота, вид контролю – екзамен.

Семестри I-II			
	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 3
Назва модуля	<i>ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО- ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ</i>	<i>ЕКОЛОГО- РОЗВИВАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ</i>	<i>ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГО- ПРИРОДНИЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ</i>
Кількість балів за модуль	30 балів	30 балів	30 балів
Види поточного контролю	МКР 1 5 балів		МКР 5 балів
Всього	100 балів		
Підсумковий контроль	Залік 100 балів		